

УДК 330.34 (477)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЕМ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ «ТРЕТЬЕЙ ВОЛНЫ» ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Дикань В. Л., д.э.н., профессор (УкрГАЗТ)

В статье рассмотрено модель государственного управления, сформированную за годы независимости, исследовано недостатки, негативные последствия управления экономикой, базирующегося на отраслевых принципах. Предложено модель государственного управления развитием экономики Украины, основанную на установлении национальных приоритетов, которая позволит влиять на рациональное распределение, перераспределение финансовых ресурсов как на макро-, так и микроуровне и будет способствовать возрождению национальной экономики в условиях глобализации. Выделено три очереди национальных приоритетов, раскрыты основные направления развития экономики Украины, представлено механизм государственного управления развитием экономики Украины.

Ключевые слова: государственное управление развитием экономики, экономика Украины, национальные приоритеты, промышленный комплекс Украины, экспорт, внутренний рынок, мировой рынок, глобализационные процессы.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ « ТРЕТЬОЇ ХВИЛІ » ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Дикань В.Л., д.е.н., професор (УкрДАЗТ)

У статті розглянуто модель державного управління, сформовану за роки незалежності, досліджено недоліки, негативні наслідки управління економікою, що базуються на галузевих принципах. Запропоновано модель державного управління розвитком економіки України, засновану на встановленні національних пріоритетів, яка дозволить впливати на раціональний розподіл, перерозподіл фінансових ресурсів як на макро-, так і мікрорівні і сприятиме відродженню національної економіки в умовах глобалізації. Виділено три черги національних пріоритетів, розкрито основні напрями розвитку економіки України, представлено механізм державного управління розвитком економіки України.

Ключові слова: державне управління розвитком економіки, економіка України, національні пріоритети, промисловий комплекс України, експорт, внутрішній ринок, світовий ринок, глобалізаційні процеси.

STATE DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE IN CONDITIONS OF "THE THIRD WAVE" GLOBALIZATIONS

Dykan V. L., Doctor of Economic Sciences, professor (USA of RT)

In article it is considered the model of public administration created in years of independence, it is investigated shortcomings, negative consequences of management by the economy which is based on the branch principles. It is offered model of public administration by development of economy of Ukraine at the heart of which the to of establishment of national priorities lies. Such model will allow to influence rational distribution, redistribution of financial resources as on macro - and microlevel, will promote revival of national economy in the conditions of globalization. Three turns of national priorities are allocated: building of an export potential, saturation and development of domestic market, development of agro-industrial complex. On the basis of national priorities it is opened the main directions of development of economy of Ukraine concerning kinds of activity of the enterprises of the national industry. It is opened regulatory functions of the state, ways of the state stimulation of development of the industrial enterprises. It is presented the mechanism of public administration by development of economy of Ukraine.

Keywords: government control of development of the economy, the economy of Ukraine, national priorities, the industrial complex of Ukraine, exports, domestic market, global market, globalization processes.

Постановка проблеми. Фундаментальные изменения мировой экономики, обусловленные стремительным развитием глобализационных процессов, способствуют формированию нового инновационно-технического уклада, созданию новых структур мирового и европейского рынков, что приводит к смене стереотипов, делящих

экономики стран на стабильно цивилизованные и развивающиеся. Подтверждением этого являются: подрыв экономической мощи США в результате финансового кризиса 2008-2010 гг.; вспышки протестов в Греции, Испании, Италии, Франции, Кипре, Болгарии, в следствии сокращения производства, роста безработицы, инфляция, кризиса

економіки ЄС; виход на передову світового господарства Китаю, Індії, Бразилії, Мексики, Росії.

Крім того, глобальне проявлення кризи росту, кризи робочих місць, кризи довіри до держави, влади, фінансовим системам і міжнародним організаціям, супроводжуючі «третю хвилю» глобалізації, сприяють руйнуванню стереотипів не тільки світового лідерства, але і держави, ставлять під сумнів роль і цілеспрямованість функціонування міжнародних структур, серед яких: ВТО, МВФ, Світовий банк. Це сприяє зміцненню конкуренції на світовому ринку, формуванню нової архітектури світової економіки, що супроводжується посиленням видимих і невидимих баталій (в т.ч. політичні) за природні ресурси: землю, енергію, мінерали, воду, свідченням чого є військові дії в Іраку, політичні перевороты в Єгипті, Сирії, ускладнює умови економічного розвитку, і призводить до необхідності формування нових імперативів економічного розвитку країни.

Участь України в глобальних економічних процесах передбачає вибір між азіатською моделлю модернізації економіки, прикладом якої є Китай, і європейською, визначення раціональної зовнішньої і внутрішньої політики розвитку національної економіки, актуалізуючи значущість інтеграційних процесів, сприяючих визначенню місця України в формуючійся новій архітектурі світової економіки.

К сожалению, за годы независимости Украины, экономика страны не смогла нарастить производственно-экономические мощности, рекомендовать себя конкурентоспособным, экономически развитым государством. Более того, страна так и не достигла уровня развития 90-х г. По макроэкономическим показателям, в частности ВВП на душу населения, который в 2012 году составил 7418 долл., что на 40% ниже среднемирового, Украина заняла 139 место в мире. Внешний долг страны на июнь 2013 г. составляет 68,197 млрд долл. [21]. Экономика современной Украины находится в жесткой зависимости от ценовой конъюнктуры на металлургическое сырье, азотные удобрения, зерновые культуры, на долю которых приходится около 40% украинского экспорта. Кроме того, следует обратить внимание на деградацию промышленного комплекса, что приводит к деиндустриализации страны. Структурные диспропорции экономики, снижение объемов выпуска отечественной продукции на внутренние и внешние рынки, доминирование перерабатывающей промышленности, преобладание низкотехнологической и сырьевой продукции в экспорте, негативно отражаются на уровне жизни в стране, ее экономической безопасности, снижают

конкурентные позиции Украины в мировом сообществе, позиционируя ее сырьевой страной.

Причины сложившейся экономической ситуации в Украине определяются стихийным переходом к рыночным условиям хозяйствования в условиях отсутствия эффективной государственной политики, неэффективности выборочной государственной поддержки предприятий реального сектора. Разрушение созданного во время советской власти потенциала развития страны происходило на фоне согласования реальных общественных потребностей, возможностей экономики с приоритетами тех, кто получил контроль над собственностью и финансовыми потоками.

Анализ исследований и публикаций.

Сегодня самым актуальным вопросом остается поиск путей эффективного развития экономики Украины, а в условиях всемирной глобализации, и ее позиционирование на мировом рынке. Исследования трансформационных процессов экономики, проблемных аспектов промышленной политики, инновационно-инвестиционной модели развития экономики, устойчивого развития Украины отражены в работах таких ученых, как: Бодров В.Г., Вишневский В., Гец В.М., Киндзерский Ю., Лукинов И.И., Новицкий В., Цыганов С.А., Яншина А.Н., Якубовский Н. [1-10].

О необходимости участия государства в развитии экономики, государственных инициатив, совершенствования модели государственного регулирования экономики свидетельствуют многочисленные работы отечественных ученых, среди которых: Борейко В.И., Гец В.М., Даниленко И.А., Коваленко Б.Б. Подсолонко В.А., Подсолонко Е.А., Подсолонко М.В. [11-16].

Однако в условиях активизации глобализационных процессов, динамичности мирового хозяйства, проявления кризисных явлений возникает необходимость активного участия государства в развитии экономики Украины, разработки эффективной экономической политики, определения основных направлений развития, инструментов и механизмов обеспечения развития экономики, совершенствования механизмов государственного управления экономикой Украины, что и обусловило **цель данной статьи.**

Изложение основного материала.

Сложившаяся за годы независимости Украины модель государственного управления экономикой, базирующаяся на отраслевых принципах, не отвечает современным тенденциям развития, что подтверждается двадцатилетней практикой негативного воздействия на экономику страны. Так, формирование стихийного объема производства предприятиями Украины, зависимость от конъюнктуры мирового рынка в 90-х г., отсутствие торгового баланса, несовершенство рычагов тарифного регулирования импорта, привело к наращиванию объемов закупки на международном

рынке сырья и материалов, в то время как производство должно было налаживаться в Украине. Это еще больше усилило зависимость национальной экономики от внешних факторов и конъюнктуры мирового рынка, отрицательно повлияло на структурную перестройку национальной экономики.

Негативные последствия имела попытка устранить структурные диспропорции экономики Украины, сократить ее зависимости от внешних рынков, за счет приватизации государственных предприятий. В результате чего крупнейшие предприятия горно-металлургического комплекса, нефтехимии, машиностроения и др. отраслей перешли к крупным корпорациям. Высокий уровень концентрации частного капитала, возникновение в Украине мощных холдингов, которые стали центром управления группы предприятий, в частности промышленных, привело к снижению эффективности управления на отраслевых принципах, невозможности государства влиять на эффективность использования ресурсов, особенно остродефицитных финансовых. Государство потеряло реальные рычаги для координации деятельности предприятий Украины для достижения общегосударственной цели [13].

Отсутствие государственной поддержки предприятий легкой промышленности и отраслей, которые производили товары народного потребления, ненадлежащее регулирование внутреннего рынка обусловили отток инвестиций в экспортоориентированные производства, а именно металлургию, горнорудную, химическую и др., что привело к банкротству многих предприятий, утрате значительной части производства, квалифицированных работников. И как следствие, углубление деформации структуры национальной экономики, усиление импортозависимости страны. Отсутствие доступных финансовых ресурсов обусловило преобладание в экспорте продукции низкотехнологического производства, перерабатывающей промышленности, сырья. Государственное инвестирование предприятий осуществлялось по остаточному принципу.

В результате негативных последствий государственного управления, непоследовательной экономической политики, современный механизм государственного управления развитием экономики Украины сводится к политике «пополнение бюджета». Кроме того, в стране образовалось неравенство в доступе субъектов хозяйствования к ресурсам, информации и политической власти, созданы благоприятные условия для активизации деятельности монополий и повсеместного распространения практики двухсторонних соглашений. Государство не способно развивать отрасли и реализовывать крупномасштабные инвестиционно-инвестиционные проекты национального значения.

Двадцатилетний опыт управления, основанного на отраслевых принципах, свидетельствует о необходимости изменения модели государственного управления с использованием ее новых форм, которые учитывали бы современные глобализационные процессы, реалии развития экономики Украины и положительный мировой опыт в этой сфере. Такое управление должно основываться на принципе концентрации всех имеющихся материальных, человеческих, финансовых ресурсов на определенных государственных приоритетах. Именно такой подход в течении 15-20 лет позволил достичь успехов в экономическом развитии Японии, Китая, Республике Корея, Сингапур, Вьетнам и др.

За счет активного вмешательства государства в экономику страны Япония занимает третье место в мире по величине ВВП в номинальном выражении, который составляет 5,963 трлн. долл. США, четвертое место среди мировых лидеров по доли мирового экспорта товаров (4,5%). Основой беспрецедентного успеха Японии выступает государственное управление всех экономических процессов на макроуровне в условиях функционирования рыночной экономики. Государство не только определяло, что необходимо производить, но и способствовало аккумуляции на соответствующих направлениях производственных ресурсов (финансовых, трудовых, материальных), при этом предприятия сохраняли частную форму собственности, правительство не вмешивалось в их операционную деятельность, что позволило эффективно работать рыночным механизмам [23].

Успешная модель управления экономикой в рыночных условиях азиатских стран основана на предложенном Дж. Маршалом «Плане воспроизводства экономического потенциала Европы». Именно этот план впервые предусматривал разделение отраслей и предприятий на «доллароприбыльные» (работающие на экспорт) и «долларосберегающие» (заменяющие импорт и наполняющие товарами внутренний рынок) [24]. Подобную модель использует Китай, выстраивая ее по приоритетам Экспорт–Инвестиции–Потребление, подчеркивая инвестиционно-инновационное направление развития страны [25, 13].

В условиях активизации глобализационных процессов, развития международных экономических отношений, расширения промышленного производства, государственное управление экономики Украины на отраслевых принципах не эффективно и требует постепенного перехода к принципам управления развитием экономики на основе утвержденных национальных приоритетов и государственных инновационно-инвестиционных проектов, что позволит создать механизм государственного регулирования, который будет влиять на рациональное распределение, перераспределение финансовых ресурсов как на

макро-, так и микроуровне, и обусловит возрождение национальной экономики.

В современных реалиях развития экономики Украины, используя геоэкономическое положение страны, транзитного потенциала основным национальными приоритетами развития Украины следует определить:

- во-первых, наращивание экспортного потенциала, в соответствии с условиями и перспективами развития мирового рынка;

- во-вторых, насыщение и развитие внутреннего рынка за счет импортозамещающей продукции отечественных товаропроизводителей, произведенной по новому технологическому укладу.

В виду потенциальных возможностей Украины, постоянно нарастающей напряженности в продовольственном обеспечении населения мира, третьим приоритетом развития экономики Украины следует выделить развитие агропромышленного комплекса. Однако развитие АПК обеспечивается реализацией первых двух национальных приоритетов.

Внедрение государственного регулирования экономики Украины на основе национальных приоритетов позволит создать условия для целевого и эффективного вмешательства государства в регулирование развития предприятий, отраслей.

Наращивания экспортного потенциала, формирования рационального торгового баланса (экспорта - 60%, импорт – 40%), повышения конкурентоспособности экспорта в Украине, можно достичь за счет формирования такой структуры экономики, которая при использовании имеющихся природных, трудовых, материальных, финансовых ресурсов принесет Украине наибольший эффект.

Учитывая особенности экономической ситуации Украины, возможности предприятий,

особенностей внешнеэкономической деятельности, государству, в лице правительства, используя институциональный анализ и проектирование, необходимо сформировать научно-производственный потенциал обеспечивающий реализацию национальных приоритетов развития.

В условиях либерализации торгового режима и достижения более тесного сотрудничества, существующие торговые связи следует не только сохранять, но и упрочнять, углублять. Внешнеторговая политика должна быть направлена на преимущественное развитие экспортно-импортных отношений с теми странами, наращивание торговли с которыми будет способствовать наращиванию экспорта по сравнению с импортом и увеличение в структуре нашего экспорта готовых промышленных изделий, машин, продукции. Украине необходимо ориентироваться на рынки где отечественная машинотехническая и другая высокотехнологическая продукция будет востребована. А это, в первую очередь, рынки СНГ, Латинской Америки, Африки, Южной Азии.

Основным показателем, подтверждающим необходимость развития производств ориентированных на экспорт продукции в страны СНГ является структура товарной торговли с основными партнерами – странами ЕС и СНГ. Следует обратить внимание, что удельный вес Европы в экспорте Украины составляет 26,9%, в импорте – 32,7%, однако по отношению к странам Европы она выступает как отсталый «аграрно-сырьевой придаток» (табл.1). В экспорте основную часть занимают черные металлы, руда, сырье аграрного комплекса: зерно, жиры, масла, маслосемена [26].

Таблица 1

Товарная структура внешней торговли Украины со странами ЕС в 2011

Страна	Экспорт, %	В т.ч. продукция экспорта, которая преобладает
Великобритания	14,1	Черные металлы -33,2%
Испания	1,6	Зерно – 53,9%, жиры и масла – 15,9%
Италия	0,7	Черные металлы – 66,7%
Нидерланды	6,4	Зерно – 16,8%, маслосемена – 18,5%, масла и жиры – 22,9%, черные металлы – 14,8%
Германия	26,9%	Электрические машины – 18,7%
Польша	11,1	Черные металлы – 25,3%, руды и т.п. – 18%
Румыния	3,1	Черные металлы – 50,7%
Венгрия	49,6	Электрические машины – 47,9%
Франция	8,1	Маслосемена – 27,4%, продукты неорганической химии – 25,4%
Чехия	11,5	Руды и т.п. -54,5%

Вторым направлением внешнеторговых отношений Украины являются страны СНГ, в экспорте которым, в отличие от стран Европы, преобладает продукция машиностроения - 42,1% (табл. 2), продукты питания - 17,6% и продукция

химического производства - 16%. Кроме того, главным торговым партнером Украины является Россия, на долю которой приходится 29,1% экспорта и 35,6% импорта, а с учетом Беларуси, Казахстана, соответственно 34,6% и 42,6% [26].

Структура експорту продукції України в країни СНГ

Продукція	Удельний вес, %
Електричні двигатели і генератори	93
Трансформатори	80
Парові турбіни	89,8
Авіадвигатели	54,7
Тепловози і грузові вагони	99
Космічні апарати	77

Невзирая на активні євроінтеграційні процеси, підписання угоди про створення зони вільної торгівлі з ЄС, державна політика повинна бути спрямована на розвиток зовнішньоторговельних відносин з країнами СНГ, що дозволить покращити умови співпраці в машинобудуванні, знизити витрати спільного виробництва високотехнологічних товарів, покращити торговельний баланс. Це дасть двократне збільшення частки високотехнологічних товарів в структурі ВВП України (машини, обладнання, прилади, хімія і інше). Тому до основних пріоритетних галузей, спрямованих на експорт, пропонуємо віднести: машинобудування, хімічну промисловість, металургію (виробництво глибокої переробки), ІТ-промисловість.

Основними векторами розвитку, зростання наукоємності і технологічності машинобудування України, спрямованого на експорт, слід виділити:

- виробництво авіа- і аеротехніки (виробництво пасажирських і грузових літаків різних класів для міжнародних перевезень, виробництво вертолітів, пасажирських, грузових, монтажних-підіймальних, військових і інше., виробництво військових-транспортних літаків, ракетно-космічної техніки);

- транспортне машинобудування: суднобудування (випуск річкових, морських судів різних класів, спеціальних судів для очищення річок, судів військового призначення), автомобілебудування (виробництво грузових автомобілів різного призначення і грузопідйомності, автомобільної будівельної техніки), вагонування;

- сільськогосподарське машинобудування (виробництво сільськогосподарської техніки підвищеної ергономічності, екологічності і економічності);

- енергетичне і «екологічне» машинобудування (збільшення виробництва продукції для модернізації і будівництва електростанцій, виробництво технологічного обладнання для виробництва і використання альтернативних джерел електроенергії, виробництва машин, техніки, обладнання для

очищення ґрунту, води, переробки і утилізації побутових відходів і т.п.)

До частини пріоритетних підприємств хімічної промисловості слід визначити підприємства, спрямовані на розвиток наукоємних і високотехнологічних хімічних виробств (наприклад, виробництво гумових і пластмасових виробів для промислового призначення), розширення асортименту хімічної продукції для потреб АПК.

Для подолання сировинного сповзання в структурі промислового виробництва, сформованого за рахунок домінуючого розвитку металургії, гірничо-металургічного комплексу України, повинен поступово перейти до нових, більш прогресивних технологій з переорієнтацією в більшій мірі на потреби внутрішнього ринку, ніж зовнішнього. На світовому ринку повинні поступати продукція металургічної промисловості тільки глибокої переробки (наприклад, труби з антикорозійним покриттям, рейки, металургічні конструкції і т.п.).

Визначення пріоритетних видів діяльності підприємств, спрямованих на збільшення експортного потенціалу України, спричинить збільшення частки експорту в торговельному балансі країни, збільшення грошових надходжень до бюджету, модернізацію підприємств промисловості, що також дозволить наситити і розвинути внутрішній ринок за рахунок імпортозаміщаючої продукції вітчизняних виробників.

Державна підтримка поступової технологічної модернізації і технічного оснащення основних металургічних процесів, переорієнтація металургічного виробництва на внутрішній ринок дозволить забезпечити металопродукцією машинобудування, будівництво.

До пріоритетних видів діяльності промислових підприємств, що виробляють продукцію внутрішнього споживання, слід віднести:

- в машинобудуванні: транспортне (виробництво вагонів, локомотивів, спеціального медичного транспорту, спеціальної техніки для міського господарства,

городской пассажирский рельсовый и колесный электротранспорт, специальной техники для строительства и ремонта автомобильных и железнодорожных путей); сельскохозяйственное (производство техники для АПК); станкостроение (производство технологического оборудования для модернизации основных отраслей промышленности (угольной, металлургической, машиностроительной, химической, строительной, легкой и др.) с повышенными показателями ресурсо- и энергосбережения, экологичности, экономичности); приборостроение (производство приборов контроля, измерения и регулирования, которые используются в технологических процессах, развитие производства медицинского диагностического и лечебного оборудования и аппаратуры, микроэлектроники);

- в химической промышленности (фармацевтическая промышленность, создание производственных мощностей по получению альтернативных источников энергии, производство удобрений, органический синтез);

- в легкой промышленности (производство качественной продукции народного потребления).

Реализация национальных приоритетов направленных на наращивание экспортного потенциала и развитие внутреннего рынка формируют предпосылки эффективного развития агропромышленного комплекса Украины, пищевой промышленности, а эффективное использование природно-климатических условий, достижений промышленности, соблюдение международных технических, санитарных, фитосанитарных норм позволят Украине стать одним из мировых производителей и поставщиком качественных продуктов питания.

С целью обеспечения конкурентоустойчивости страны в долгосрочной перспективе целесообразно ежегодно пересматривать приоритетность производства продукции.

Под влиянием современных требований к продукции, основными задачами современных отечественных предприятий являются модернизация производства и переход на новые технологии, соответствующие шестому уровню технологический уклад в обществе. Ускорить такой переход позволит формирование на базе территориально-промышленных комплексов промышленно-логистических кластеров, обеспечивающих реанимацию экономического потенциала отечественных промышленных предприятий на основе их оптимального взаимодействия, создания инновационной продукции, маркетинга и транспортной логистики [27]. Сформированные на основе объединения промышленных предприятий разных отраслей (предприятий металлургического, энергетического, машиностроительного и др. комплексов),

промышленно-логистических центров, обеспечивающие сочетание интересов государства и отдельных регионов, промышленно-логистические кластеры будут способствовать быстрой переориентации производства на выпуск приоритетной продукции.

Определение национальных приоритетов, приоритетных видов деятельности, приоритетной продукции подразумевает государственную поддержку инновационно-инвестиционных проектов по модернизации, переориентировании определенных предприятий, отраслей. Одной из главных проблем отсутствия государственной поддержки в развитии экономики Украины является неспособность аккумулировать и предоставить необходимые для развития приоритетной продукции инвестиции, финансовые ресурсы.

Следует отметить, что причиной недостаточности финансовой поддержки в развитии экономики Украины являются ограниченные возможности государственного бюджета. Однако в государственном бюджете концентрируется только 30% ВВП, основная часть, которых направлена на финансирование социальных программ. Бюджетные средства не должны быть основными ресурсами для поддержания экономического развития. Источники инвестирования приоритетных видов деятельности, производства приоритетной продукции должны концентрироваться во внебюджетном секторе экономики. Для этого следует разработать политику государства в секторе финансовых услуг, что позволит привлечь частных инвесторов для производства приоритетной продукции, сформировать внебюджетные фонды для инвестирования приоритетных проектов.

Создание такой политики предполагает регулирование рынка финансовых услуг, установление персонафицированной ответственности за ее состоянием. Данные функции предлагаем возложить на один из уже созданных регуляторов финансового рынка, а именно на Национальную комиссию, которая осуществляет регулирования в сфере рынка финансовых услуг. Одной из основных задач данного органа должно стать не только реализация финансовой политики, но и разработка политики сектора финансовых услуг, с последующей координацией и контролем ее выполнения. Собранные внебюджетные средства, предназначенные для инвестирования предприятий, ориентированных на производство приоритетной продукции должны аккумулироваться во «Внебюджетном фонде развития экономики Украины».

Регулююча функція держави в розвитку пріоритетних видів діяльності вітчизняних підприємств, виробництва пріоритетної продукції, орієнтованої або на експорт або на внутрішнє споживання повинна заключатися в створенні відповідних організаційно-правових і фінансових умов модернізації виробництва, його переорієнтації, задоволення попиту на продукцію внутрішнього споживання.

Державі слід перейти до політики створення економічних стимулів для пріоритетних видів діяльності, виробництва пріоритетної продукції, що дозволить формувати ефективну структуру національної економіки, нові джерела конкурентоспособності вітчизняних підприємств як на зовнішніх, так і внутрішніх ринках. Серед економічних стимулів слід розглядати, зокрема, податкові, зокрема, введення зменшених ставок податку на прибуток. З метою запобігання міграції працівників з підприємств не пріоритетних видів діяльності як економічних стимулів державі можна використовувати підвищення ставок на оплату праці.

В контексті забезпечення підприємств, орієнтованих на виробництво пріоритетної продукції, фінансовими ресурсами державі слід надавати податкові і кредитні преференції (зокрема, інвестиційний податковий кредит, інвестиційна податкова премія, податкові канікули), які слід розглядати як інвестиційні пільги.

Надання інвестиційного податкового кредиту передбачає зменшення податкових зобов'язань по податку на прибуток на певний період і на суму інвестицій, необхідних для модернізації, переорієнтації вітчизняного підприємства з повернення суми кредиту в майбутніх податкових періодах. Слід зазначити, що вартість такого кредиту повинна бути мінімальною і не перевищувати половини ставки рефінансування НБУ в рік надання кредиту або третю середню ставку по довгостроковим кредитам комерційних банків. Для підприємств пріоритетних видів діяльності інвестиційне податкове кредитування цілком доцільно здійснювати за нульовою ставкою. Інвестиційна податкова пільга і інвестиційна податкова премія включаються відповідно до зменшення зобов'язань по податку на прибуток на суму інвестицій без взимання цієї суми в майбутніх податкових періодах і однократне зменшення зобов'язань по податку на прибуток на суму перевищуючу інвестиційні витрати підприємства. Введення

державою таких стимулів дозволить модернізувати промислові підприємства і за потреби переорієнтувати їх на виробництво пріоритетної продукції.

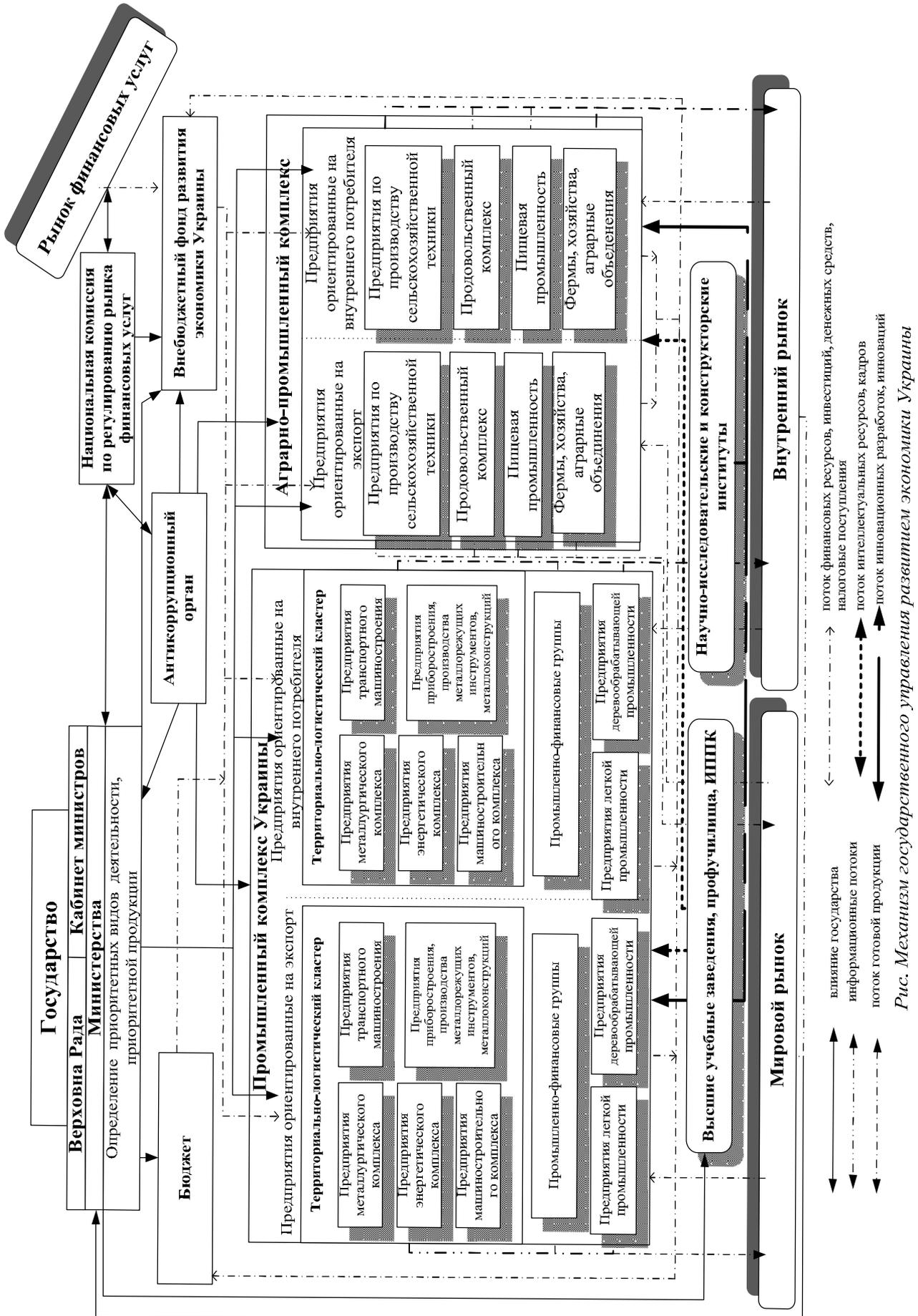
Державну підтримку, в формі певних цільових і економічно важливих податкових пільг, доцільно надавати і особам інвесторам, зацікавленим в реалізації інвестиційних проектів по розвитку пріоритетних видів діяльності. Крім того, з метою запобігання формуванню олігополій в пріоритетних видах діяльності державі слід брати участь в створенні інтегрованих корпоративних об'єднань з державно-особою і державною формою власності.

Також, одним з інструментів державного управління розвитком пріоритетних видів діяльності, який відрізняється від попередніх, стосується до підприємств, орієнтованих на виробництво пріоритетної продукції внутрішнього споживання, введення обмежень імпорту (бар'єри на ввезення імпорту), супроводжувані вимогами держави до розміщення виробств відповідної продукції всередині країни, наприклад шляхом створення дочірніх підприємств, з можливістю участі держави в їх діяльності.

Завдання держави в аспекті поповнення «Внебюджетного фонду розвитку економіки України», який є одним з головних джерел інвестування пріоритетних видів діяльності, повинна заключатися в розробці і реалізації заходів по обмеженню виводу капіталу за межі країни в валютно-обмінних операціях великих розмірів небанківськими установами і фізичними особами, за винятком операцій по оплаті імпортованих контрактів і погашення зовнішніх заборгованостей.

Крім того, вимагає посилення державного регулювання в сфері детенизації економіки. В першу чергу, це створення антикорупційного органу, удосконалення антимонопольного законодавства, введення дійсних заходів по його реалізації, організація роботи антирейдерської комісії, з метою забезпечення взаємодії державних органів для сучасного реагування на рейдерські захоплення.

Узагальнюючи вище сказане, механізм державного управління розвитком економіки України, заснований на утвердженні національних пріоритетів, державною підтримці пріоритетних видів діяльності вітчизняних підприємств можна представити в формі схеми, наведеної на рис.

Вывод. Таким образом, переход от управления экономикой на отраслевых принципах к государственному управлению развития экономики Украины на основе установления национальных приоритетов позволит обеспечить реальное участие государства в привлечении отечественных предприятий для решения вопросов, связанных с реализацией национальных приоритетов. Государственное регулирование деятельности предприятий будет осуществляться в основном экономическими методами, создавая стимулы для достижения поставленных целей. Государственная поддержка приоритетных видов деятельности отечественных предприятий позволит поэтапно модернизировать промышленный комплекс Украины, устранить диспропорцию в экономике, уйти от сырьевого уклада к экспорту продукции глубокой переработки, перейти на новый технологический уклад производства.

Введение приоритетных видов деятельности промышленных предприятий и инвестиционных проектов по их модернизации, развитию в государственное регулирование позволит создать реальные условия жесткого контроля целевого использования и эффективности предоставляемых льгот.

Кроме того, предложенный механизм государственного управления развитием экономики Украины создаст условия для эффективного использования ограниченных ресурсов, финансовой стабильности, повышения уровня жизни населения, экономического положения страны, ее эффективного позиционирования на мировом рынке. Однако такое управление требует пересмотра Бюджетной и Налоговой политики Украины, усовершенствование законодательства (в частности, в сфере защиты интересов национальных производителей на внутреннем рынке), установления персонализированной ответственности за реализацию приоритетных проектов, разработки механизмов наполнения «Внебюджетного фонда развития экономики Украины», инвестирования приоритетных видов деятельности отечественных предприятий.

В целом государственное управление развитием экономики Украины, основанного на определении национальных приоритетов может служить основой для разработки концепций, стратегий развития экономики Украины на 3, 5 и более лет.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бодров В.Г. Інноваційно-інвестиційна модель національної економіки [Тест]: навч.-

метод. матеріали / В.Г. Бодров, О.В. Гусев, В.Ф. Мартиненко. – К.: НАДУ, 2009. – 60 с.

2. Вишневикий В. Промышленная политика: теоретический аспект / В.Вишневикий // Экономика Украины – 2012. - №2. –С. 4-15.

3. Геєць В.М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів [Текст]: монографія : у 2 ч. – Ч. 1 / за ред. В.М. Гейця, А.А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 389 с.

4. Дикань В.Л. Стратегічні пріоритети розвитку економіки України в умовах зміни світових центрів економічної і політичної влади / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - №41. – С. 11-16

5. Кіндзерський Ю. Проблеми розвитку промисловості та розбудови ефективної промислової політики в Україні / Ю. Кіндзерський // Економіст. – 2012. -№8 - С. 15-22.

6. Лукінов І.І. Економічні трансформації наприкінці 20-го століття [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakoni.com.ua/node/660>.

7. Потенціал національної промисловості та механізми ефективного розвитку / [Ю.В. Кіндзерський, М.М. Якубовський, І.О. Глиця та ін.]; за ред. Ю.В. Кіндзерський; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2009. – 928 с.

8. Цыганов С.А. Проблемы устойчивого развития в контексте неолиберальной модели глобализации / С.А.Цыганов, А.Н.Яншина // Экономика Украины – 2013. - №4. –С. 4-16.

9. Якубовский Н. Концептуальные основы стратегии развития промышленности Украины на период до 2017 года / Н.Якубовский, В. Новицкий, Ю. Киндзерский // Экономика Украины. – 2007. - №11. –С. 4-20.

10. Якубовский Н.Н. Внутренний рынок как зеркало проблем украинской промышленности / Н.Н. Якубовский // Экономика Украины – 2012. - №8. –С. 4-15.

11. Борейко В.І. Державне регулювання соціально-економічного розвитку України (теорія, методологія, механізми): автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / В.І. Борейко ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. — Л., 2010. — 36 с.

12. Геєць В.М. О единстве и противоречиях в развитии общества, государства и экономики [Текст] / В.М. Геєць // Экономика Украины. - №10 (603). – 2012. – С. 4 – 23.

13. Даниленко І.А. Совершенствование модели управления экономикой и финансовые механизмы ее реализации // Экономика Украины – 2013. - №5. –С. 4-29

14. Дикань В.Л. Роль государства в создании условий возрождения промышленного потенциала Украины / В.Л. Дикань // Вісник економіки

транспорту і промисловості. – 2012. - №40. – С. 13-17.

15. Коваленко Б.Б. К вопросу взаимодействия государства и бизнеса [Текст] / Б.Б. Коваленко // Проблемы современной экономики. - №1/2 (13/14). – 2005. – С. 24 – 33.

16. Подсолонко В.А. Государственные инициативы по развитию экономики инновационным путем / В.А. Подсолонко, Е.А.Подсолонко, М.В.Подсолонко // Экономика Крыма № 2(35), 2011 год – с. 25-41

17. СТРАТЕГІЯ інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/615/98>

18. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Комітет з питань науки і освіти. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/>

19. Стратегия развития аграрного сектора до 2020г. [Электронный ресурс]. Режим доступу <http://ptichki.net/novosti/1465-strategija-razvitiya-agrarnogo-sektora-ukrainy-do-2020-goda>

20. Правительство одобрило первые 3 проекта в рамках Государственной программы активизации экономики на 2013-2014 гг.

[Электронный ресурс]. Режим доступу http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=246533527&cat_id=244845045

21. Госдолг Украины в июне снизился на 0,6% [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://economics.unian.net/rus/news/173398-gosdolg-ukrainyi-v-iyune-snizilsya-na-06.html>

22. Черников А. Экономическая политика Украины. Когда же она появится? / А. Черников // Зеркало недели. – 2013. - № 24 (121). –С. 1,7

23. Арсенюк А. Уроки японского для украинской экономики / А.Арсенюк // Зеркало недели. – 2013. - № 20 (117). –С. 8

24. Пидлуцкий О. Джордж Маршала – реставратор Европы / О. Пидлуцкий // Зеркало недели. – 2013.- №2.

25. Сивоконь П. Инвестиции в мозги / П. Сивоконь // ИнвестГазета. – 2012. - №46. – С. 27

26. Королев Д. Торгово-геополитический баланс / Д. Королев [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tic.ua/index.php?newsid=1814>

27. Дикань В.Л. Перспективы развития экономики Украины в условиях формирования международных транспортных коридоров в системе мировой глобализации экономики // В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - №42. – С. 144-149

Експерт редакційної колегії к.э.н., доцент УкрГАЗТ Токмакова И.В.

УДК 338.242

ОЦІНКА УМОВ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ

Берест М. М., к.е.н., доцент (ХНЕУ)

Стаття присвячена дослідженню умов ведення бізнесу в Україні на основі вивчення та аналізу рейтингових показників, представлених у щорічних звітах проекту Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації «Ведення бізнесу» за 2011 – 2013 роки. В роботі проведено аналіз динаміки показників за тематичними категоріями та представлено оцінку позитивних або негативних зрушень у регулюванні підприємницького середовища в Україні.

Ключові слова: рейтинг, показник, аналіз, підприємництво, економіка, середовище, державне регулювання.

ОЦЕНКА УСЛОВИЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЙТИНГОВ

Берест Н. Н., к.э.н., доцент (ХНЭУ)

Статья посвящена исследованию условий ведения бизнеса в Украине на основе изучения и анализа рейтинговых показателей, представленных в ежегодных отчетах проекта Мирового банка и Международной финансовой корпорации «Ведение бизнеса» за 2011 – 2013гг. В работе проведен анализ динамики показателей по тематическим категориям и представлена оценка позитивных или негативных сдвигов в регулировании предпринимательской среды в Украине.

© Берест М.М.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 43, 2013